

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DESTEKLERİN GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNDE KARŞILAŞTIRILMASI¹

COMPARISON OF SUPPORT IN THE ENTREPRENEURSHIP ECOSYSTEM IN THE BANKING SECTOR

Pınar GÖKTAŞ*, **Altan ÖZCAN****

* Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü,
pinargoktas@sdu.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, altanozcan1@gmail.com

ÖZ

Girişimciliğin geliştirilmesi için en önemli husus sağlıklı bir girişimcilik ekosisteminin kurulmasıdır. Ülkemizde girişimcilik ekosisteminin sağlıklı olarak kurulabilmesinin formülü devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının aynı amaçta birleşmesine ve birbirlerine destek olmalarına dayanmaktadır. Girişimciliğin güçlenmesi ve yaygınlaşması, sağlam bir ekosistemin varlığıyla mümkündür. Girişimciliğin yaygın olduğu ülkeler incelendiğinde, girişimcilik ekosistemine verilen önem ve desteğin çokluğu bir hayli dikkat çekmektedir. Bu ülkelerdeki ekosistem tecrübesi, know-how hızlıca paylaşılıp, faydaya dönüşmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de girişimcilik ekosisteminin henüz yeni şekilleniyor olması ve ekosistemin sağlıklı bir biçimde büyümesi için özel sektörün sunacağı katkı büyük önem taşımaktadır. Hazırlanan bu çalışmanın literatür kısmında girişimciliğin tanımı, önemi, fonksiyonları ve ülkemizdeki durumu üzerinde durulmuştur. Girişimcilik ekosistemi kavramı ele alınmış, ekosistemin unsurları ve önemi belirtilmiştir. Türk Ekonomi Bankası ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası’nın girişimcilere sunduğu destekler incelenmiş, özel ve kamu bankacılığı faaliyetleri yürüten sekiz farklı kurumun girişimcilik destekleri bakımından Swot analizi yönetimi ile güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler incelenmiştir. Sonuç bölümünde desteklerin karşılaştırmaları yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Ekosistemi, Girişimcilik Destekleri, Bankacılık.

Jel Kodları: L26, G21.

ABSTRACT

The most important issue for the development of entrepreneurship is the establishment of a healthy entrepreneurship ecosystem. The formula for the healthy establishment of entrepreneurship ecosystem in our country is based on the fact that state, private sector and non-governmental organizations are united and support each other for the same purpose. The strengthening and widespread entrepreneurship is possible with the presence of a robust ecosystem. When countries where entrepreneurship is widespread are examined, a great deal of attention is given to the importance and support given to the entrepreneurship ecosystem. The ecosystem experience in these countries, know-how is quickly shared and turned into benefit. In this context, entrepreneurship ecosystem in Turkey yet to have a new ecosystem is forming and growing in a healthy manner is crucial contribution that the private sector offers. In the literature section of this study, the definition, importance and functions of entrepreneurship and the situation in our country are stated. The concept of entrepreneurship ecosystem is discussed and the elements and importance of ecosystem are mentioned. Turkish Economy Bank and the Agricultural Bank of Republic of Turkish's support for entrepreneurs has been examined and strengths, weaknesses, opportunities and threats of Swot Analysis have been examined in terms of entrepreneurial support of eight different institutions that conduct private and public banking activities. In the conclusion section, the comparisons are completed.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Ecosystem, Entrepreneurship Support, Banking.

Jel Codes: L26, G21.

¹ Bu çalışma, 26-28 Nisan 2018 tarihleri arasında İzmir Katip Çelebi Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen 17.Uluslararası Katılımlı İşletmecilik Kongresi’nde sunulan sözlü bildirden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde ekonominin gelişimini sürdürmesini sağlayacak olan önemli unsurların başında girişimcilik ve yenilikçilik gelmektedir. Bu sebeple girişimcilik ekosisteminin paydaşlarının artması son derece önem teşkil etmektedir. Bu kapsamda bankacılık dünyasının girişimcilik ekosistemine olan ilgisi son yıllarda giderek daha da artmaktadır.

Artık birçok banka, kendi içlerinde oluşturdukları birimler ile mentorluktan hızlandırma programlarına, kuluçka merkezlerine varana kadar farklı alanlarda girişimcilik ekosistemine destekler sunmaktadır. Kurumların artık globaldeki değişime ayak uydurması için yeni iş modelleri geliştirmesi hususunda start-up ve girişimcilerle işbirliği oluşturması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özellikle bankacılık sektöründe son dönemlerde bu işbirliklerinin arttığı görülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Girişimciliğin Tanımı

Girişimcilik, girişimcilerin kritik kararlar alma, fırsatları ve trendleri belirleme, yenilik yapma ve uygulamaya koyma süreçlerinin tümünü kapsamaktadır. Girişimcilik, bir bireyin ya da bireylerin oluşturdukları ortaklıkların mal ve hizmetlerin üretilmesi ya da dağıtılmasını kapsayan, kar amaçlı bir organizasyon kurulması, sürdürülebilir olması ve büyütülmesi ve sonucunda da sorumluluğunu almalarına yönelik bir faaliyeti ifade etmektedir. Girişimcilik, rekabet sürecine katılım sağlayan girişimcilik nitelikleri gerektiren davranışsal bir özellik olarak nitelendirilmiştir (Wennekers ve Thurik, 1999: 47). Girişimci ise, üretim faktörlerini bir araya getirip ekonomik mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi başlatan, üretim sürecinde ihtiyaç duyacağı ekonomik kaynakları ve üretimini değerlendirebileceği pazarı bulan birey olarak tanımlanabilmektedir (Ufuk ve Özgen, 2000). 18.yüzyılın başlarında ekonomist Richard Cantillon tarafından literatürde ilk kez girişimci; “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi” olarak tanımlanmıştır (Çelik ve Akgemci, 2007: 15). Girişimci bir bireyin başlattığı faaliyetin bitiminde doğabilecek sonuçları önceden hesaplaması, faaliyet sonucu oluşacak riski, sorumluluğu üstlenmekten kaçınmaması gerekmektedir.

2.2. Girişimciliğin Önemi

Günümüzde yeni işlerin birçoğu, küçük ölçekli firmalar tarafından yaratılmakta ve bu trend gün geçtikçe daha da artmaktadır. Girişimcilik istatistiklerinde büyük artış gösteren ülkeler, diğer yandan işsizlik oranlarında da büyük düşüşler sağlamaktadır (Audretsch, 2003). Girişimcilik, istihdam ve işsizlikle mücadelede hususunda önemli bir çözüm aracıdır. Ülkelerdeki ekonomik refahı artırmak için özel girişimciliği yaygınlaştırmak gerekmektedir. Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılmasında başarılı oynamaktadır. Girişimci yeni fikirlerin ortaya konulması ve uygulamasını hızlandırarak yeni endüstrilerin oluşmasına yol açmaktadır. Teknolojileri olumlu anlamda kullanarak sektörlerde verimlilik düzeylerini artırmakta, hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeyi de hızlandırmaktadır (Çöğürçü, 2016). Bu göstergeler ışığında girişimcilik, bir ülkenin kalkınmasında büyük öneme sahip olduğundan gereken özen gösterilmelidir.

2.3. Girişimciliğin Temel Fonksiyonu

Ekonomik ve sosyal alan olarak girişimciliğin iki temel fonksiyonu vardır (Bozkurt vd., 2012: 233):

Girişimciliğin ekonomik alandaki fonksiyonları;

- a. Bir iş fikrini girişim haline getirerek üretim veya pazarlama yapmak
- b. İstihdam yaratılarak işsizliğin önlenmesi
- c. Ekonomik bazda büyümenin hızlandırılması
- d. Yeni endüstrilerin doğması
- e. Refah düzeyinin yükseltilip geniş bir toplumsal tabana yayılması ve orta sınıfın güçlendirilmesi
- f. Bölgesel gelişmişlik düzeyleri arasında farkın ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında katkı sağlaması şeklindedir.

Girişimciliğin sosyal alandaki fonksiyonları ise;

- a. Birçok icadın toplumun faydalanması için yenilikçi ürün ya da hizmetlere dönüşmesi
- b. Değer yaratma
- c. Toplum yapıda yenilikçi bir sürecin başlatılması
- d. Girişimciliğin risk alma ve yenilikçi olma niteliğinden dolayı bütün toplumların değişim ve gelişim sürecine katkı sağlaması şeklindedir.

2.4. Türkiye'nin Girişimcilik Performansı

21. yüzyılda birçok şeyin kısa sürede değiştiğine şahit olmaktadır ve bu değişimin daha hızlı bir biçimde ilerleyeceği tahmin edilmektedir. Bu ilerlemenin öncelikli nedenlerinden biri ise teknolojidir. Teknolojinin büyük imkanlar sunduğu bilgi-işlem destekli ileri düzeyde üretim yöntemlerinin yeniçağa girerken girişimciliği yeni ekonomik anlayışın önemli bir unsuru olduğu gün geçtikçe daha da belirgin hale gelmiştir (Tekin, 1998).

Girişimcilik konusunda son yıllarda olumlu gelişmeler meydana gelmektedir. Ülkemizde girişimciliğin gelişimi için yapılması gerekenler aşağıda maddeler halinde belirtilmektedir (TÜSİAD, 2002: 23-24):

- a. Girişimcilikle ilgili objektif bir vizyon oluşturulmalı, bu doğrultuda stratejiler geliştirilerek hükümet programında öncelikli yer almalı
- b. Fikri mülkiyet haklarına ilişkin yasalar işler hale getirilmeli
- c. Şirket kuruluş aşamaları, işleyişi ve kapanışı ile ilgili bürokratik engeller azaltılmalı
- d. Vergi işlemleri kolaylaştırılmalı, kayıt dışı ekonominin önüne geçilmeli
- e. Finansman seçenekleri arttırılmalı, risk sermaye sektörü kurulmalı

Bankacılık Sektöründeki Desteklerin Girişimcilik Ekosisteminde Karşılaştırılması

- f. Güçlü bir bilimsel altyapı oluşturulmalı, teknoloji transferinin başarıyla sonuçlanmasını sağlayacak organizasyonlar oluşturulmalı
- g. Öncelikle yüksek teknoloji odaklı girişimcilik başta olmak üzere her türlü girişimcilik desteklenmeli, girişimcilik performansı düzenli olarak ülke çapında ölçülmeli ve uluslararası ekonomiler ile karşılaştırılmalı
- h. Girişimciliğin kültürel bir ortamının yaratılması, olumlu niteliklerinin ön plana alındığı, ekonomik büyümedeki önemli rolü ve topluma katkısının anlatılması gerekmektedir.

2.5. Girişimcilik Ekosisteminin Tanımı ve Kapsamı

Ekosistem, küresel çapta bir işleyişi ifade etmekte ve de yerel ve korunaklı bir sistemin varlığına dayanmaktadır. Ekosistem terimi çoğunlukla biyoloji biliminde geçen bir ifadedir. Ayrıca ekonomi literatüründe de sık sık karşımıza çıkmaktadır. Günümüz dünyasında iş ekosistemi, dijital iş ekosistemi, inovasyon ekosistemi, endüstriyel ekosistem gibi birçok ekosistem yer almaktadır (Pilinkienė ve Mačiulis, 2014). Son yıllarda hakkında makaleler, raporlar yazılan ve gittikçe popülerleşen ekosistemlerden biri de girişimcilik ekosistemidir. Girişimcilik ekosistemi, bireyler, kurum ve kuruluşların oluşturduğu; bulunduğu coğrafyanın ihtiyaçlarına göre kendi kendine evrilmiş olup, çoğu zaman devlet kaynaklar ile beslenen, girişimcileri yönlendiren ve onların üretkenliklerine katkıda bulunan bir sistemdir. Bugün Amerika’da özellikle Silikon Vadisi ve New York, girişimcilik ekosisteminin en gelişmiş olduğu yerlerdir. Girişimcinin hayatında her kurum ve kuruluşun önemli bir yeri vardır. Bu akışın sürekli olması, içinde bulunulan ekosistemin yerleşikliğine bağlıdır (Özkaşıkçı, 2013).

Girişimci ekosistemler üzerine yakın tarihli popüler edebiyat, doğrudan akademik izleyici olmaktan ziyade başta girişimci liderler ve politika yapımcılar olmak üzere ekosistemin kilit paydaşlarını hedef almaktadır. Son girişimci ekosistem literatürü, girişimci bir ekosistemin başarısı için önemli olduğu düşünülen çeşitli faktör listeleri sunmaktadır. Doğal olarak girişimciler (görünür ve bağlı olan) başarılı bir ekosistemin kalbi olarak kabul edilmektedir ancak başarılı girişimci ekosistemlerin birden çok özelliği bulunmaktadır (Feld, 2012: 186-187). Karadağ (2018: 63) çalışmasında, Doğu Asya ülkelerinde girişimcilik ekosisteminin gelişmesinde devletin rolünü incelemiştir. Oğuztımur ve Seçkin (2018: 76) çalışmasında, gelişmiş olan illerin girişimcilik kapasitesinin daha az gelişmiş olan illere oranla daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Kubaş (2017: 157) çalışmasında, Trakya bölgesi girişimcilik ekosistemi ve eğitimi üzerine değinmiştir.

2.6. Girişimcilik Ekosisteminin Unsurları

Girişimcilik ekosisteminin unsurlarına ilişkin Isenberg (2011), ekosistemin altı farklı alanını formüle etmektedir. Bunlar; politika, finans, kültür, destek, insan sermayesi ve pazarlar şeklindedir. Girişimcilik performansının belirleyicileri Tablo 1’de görüldüğü üzere, OECD Girişimcilik Göstergeleri Programı çerçevesinde girişimcilik ekosisteminin unsurları altı ana başlıktan oluşmaktadır.

Tablo 1. Girişimcilik Ekosisteminin Unsurları

Düzenleyici Çevre	Pazar Koşulları	Finansa Erişim
İdari Yük (İş Kurma/Büyütme) İcra ve İflas Mevzuatı Sağlık ve Çevre Mevzuatı Ürün ve İş Piyasaları Mevzuatı Adalet Sistemi Vergi Sistemi Sosyal Güvenlik Mevzuatı	Rekabet mevzuatı Dış Pazarlara Erişim İç Pazara Erişim Kamu İhaleleri Kamunun Rolü Pazarın Kalitesi	Kredi Piyasaları Özel Sermaye Girişim Sermayesi Yatırım Melekleri Sermaye Piyasaları
Bilginin Oluşumu ve Yayılımı	Girişimcilik Yetenekleri	Kültür
Ar-ge Yatırımları Üniversite-Sanayi İşbirliği Firmalar Arası İşbirlikleri Teknoloji, İnternet	Eğitim ve Deneyim Girişimcilik Altyapısı Danışmanlık/Eğitim Hizmetleri İşgücü Hareketliliği	Risk Algısı Girişimcilik Algısı İş Sahibi Olma İstekliliği Sosyal Sermaye ve Güven İlişkileri

Kaynak: (OECD, 2012)

2.6.1. Düzenleyici Çevre: Isenberg'e göre politika etkileri iki yönlüdür. Birincisi, yüksek büyüme girişimciliğini teşvik etme çabaları, sadece çerçeve koşullarına odaklanan yukarıdan aşağıya çabalarla sınırlandırılmaz. Hükümetin diğer aktörlerini ve hükümet dışı aktörleri de içeren aşağıdan yukarıya çabalar da gereklidir. İkincisi, genel olarak iş başlangıcında hedeflenenlerden farklı bir dizi politikaya ihtiyaç duymaktadır. Yeni işletmelerin sayısını artırmaya yönelik politika çabaları çok az etkiye sahiptir. Çünkü çok az sayıda firma önemli bir büyüme elde etmektedir (Mason ve Brown, 2014: 8).

2.6.2. Pazar Koşulları: Bir malın ilk alıcısı, çoğu zaman üreticinin coğrafi olarak en yakınıdır. Girişimciler için de mallarını satabilecek pazarlara erişimlerinin olması en önemli koşullardan biridir. Girişimcilerin doğru hedef kitleyi belirlemeleri ve ürünlerini ilk aşamada olabildiğince geniş bir müşteri grubuna test ettirerek iyileştirmeleri oldukça önemlidir. Ürün veya hizmet belirli bir olgunluğa ulaştığında farklı dağıtım kanalları kullanılarak yaygınlaştırma çalışmaları başlamalıdır. Dijital çağın girişimciye sağladığı en önemli avantajlar: fiziki olmayan ürünlerin internet üzerinden coğrafi engel tanımadan dağıtılabilmesi ve ürünün duyuru ve reklamlarının özellikle sosyal kanallar kullanılarak geniş kitlelere duyurulabilmesidir (Özkaşıkçı, 2013:117).

2.6.3. Finansa Erişim: Girişimci ekosistemini oluşturan faktörlerden belki de en önemlisi, finansman altyapısının sağlanmış ve sağlam olmasıdır. Herhangi bir projeyi hayata geçirebilmek için muhakkak bir yatırım lazımdır ve kurumsal hayat için yıllar içinde ihtiyaç analizi ile farklı çözümler üretilmiştir. Bankaların gayet başarıyla uyguladıkları borç verme ve karşılığında teminat alma sistemi, maalesef girişimcilik projeleri için uygulanamamaktadır. Girişimciliğe fon sağlayan farklı organlar oluşmuştur. Girişimcilerin fon elde etmelerini sağlayacak yatırım araçları; Melek Yatırımcılar (Angel Investor), Girişim Sermayeleri (Private Equity), Özel Sermaye Ortaklıkları (Joint Venture), Risk Sermayeleri (Venture Capital), Mikro Kredi Veren Bankalar & Kurumlar, Kitle Fonlama Araçları (Crowd-funding), Alternatif Varlık Yönetim Şirketleri ve Diğer Borç Verenler şeklindedir (Özkaşıkçı, 2013:123-124).

2.6.4. Bilginin Oluşumu ve Yayılımı: Türkiye'de uygun fiyatlarla geniş bantlı fiber altyapının daha yaygın kullanılmasına yönelik yatırımların yapılması, teknoloji tabanlı ürünlerin ve hizmetlerin oluşmasına katkı sağlayacağı belirtilmektedir (Occstrategy, 2018).

2.6.5. Girişimcilik Yetenekleri: Türk teknoloji girişimciliği ekosistemi, yakın zamanda teknoloji ve diğer ilgili alanlarda eğitimini tamamlamış genç bireylerden oluşmaktadır. Dünya genelinde teknoloji ekosistemleri gün geçtikçe yurtdışından kalifiye eleman alımına yönelmektedir (occstrategy.com, 2018). Günümüz İsrail

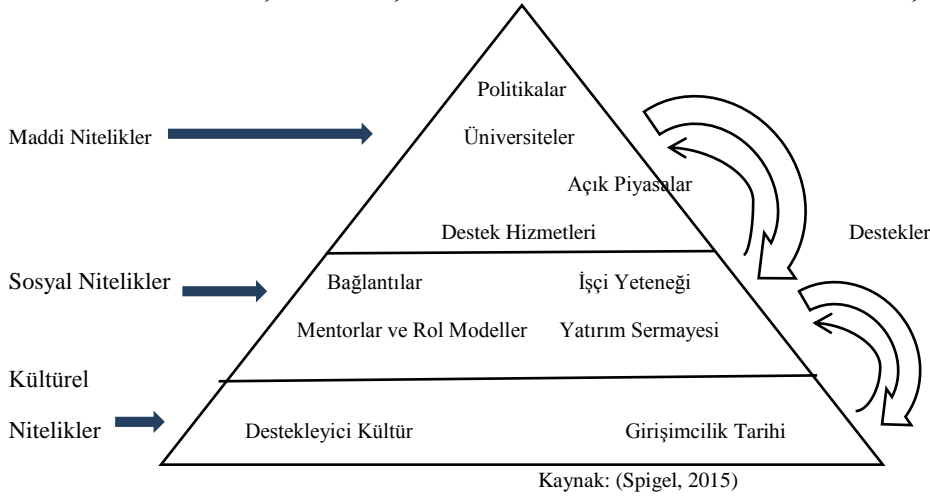
Bankacılık Sektöründeki Desteklerin Girişimcilik Ekosisteminde Karşılaştırılması

girişimcilik ekosistemi, gelişmiş mühendisleri ve teknoloji odağı ile tüm dünyaya yeni teknolojiler ihraç eden bir ülke konumundadır. İsrail'in Türkiye'den önemli farkları, iç pazarın çok küçük olması sebebiyle ülkenin her işe global bir perspektifle bakması ve dünya çapındaki ilişki ağını (network) maksimum düzeyde kullanmasıdır (Özkaşıkçı, 2013:121).

2.6.6. Kültür: Girişimcilik yönünden zengin kültürlerde bireyler belirsizlikleri tolere eden, bireysellik ve rekabet kavramları ile olumlu ilişkiler kuran ve yerleşik normlara ve kurallara daha az bağlılık gösteren yanlarıyla öne çıkmaktadır. Türk iş kültürüne özgü olan bazı özellikler girişimcilikten beklenenlerle çelişmektedir. Özellikle aile şirketleri ve holdinglerde yaygın olan hiyerarşik ilişkiler, esnekliğe izin vermeyen ölçüde net kurallar ve görevler, rekabet ve çatışmadan kaçınma eğilimi bu özelliklerden bazılarıdır (ocstrategy.com, 2018). Amerika'da girişimciliği destekleyecek ve geliştirecek insan kaynağına ulaşmak çok daha kolayken, özellikle Avrupa'nın doğusundan Orta Doğu'ya kadar, Türkiye'yi de içine alan coğrafyada aranan kültürün henüz yerleşmediği görülmektedir. İsrail, bu konudaki en önemli istisna ülke konumundadır (Özkaşıkçı, 2013).

Vogel (2014) girişimcilik ekosistemlerini, coğrafi bir bölge içerisindeki dinamik ve etkileşimli topluluklar olarak tanımlanmıştır. Birbirine bağlı olan çeşitli aktörlerden (girişimciler, kurumlar ve kuruluşlar vb.) ve faktörlerden (süreç içinde gelişen piyasalar, düzenleyici çerçeve, destek ortamı, girişimcilik kültürü) yeni bir girişim yaratmayı teşvik etmenin ve etkileşimin önemi vurgulanmıştır. Girişimci ekosistemlerdeki özellikler arasındaki ilişkiler, aşağıda Şekil 1'de belirtilmiştir.

Şekil 1: Girişimci Ekosistemlerdeki Özellikler Arasındaki İlişkiler

Spigel (2015:2) çalışmasında, girişimci ekosistemlerini yenilikçi şirketlerin gelişimini ve büyümesini destekleyen bir bölgede sosyal, politik, ekonomik ve kültürel unsurların birleşimi olarak tanımlamaktadır. Yeni girişimcileri ve diğer aktörleri riskleri almaya teşvik etmektedir. Bu nitelikleri girişimci ekosistemlerinin çıktısı olarak girişimci faaliyet düzeyini kültürel, sosyal ve materyal olarak açıklamaktadır. Kültürel nitelikler (destekleyici kültür ve girişimcilerin tarihi), sosyal nitelikler (işçi yeteneği, yatırım sermayesi, ağlar), maddi nitelikler (politika ve yönetim, üniversiteler, destek hizmetleri, fiziki altyapı, açık pazarlar) olmak üzere üç kategoride ele almaktadır. Bunlardan en önemlisi ise bu nitelik kategorileri birbirinden izole olmakla birlikte birbirleriyle ilişkili olarak çoğaltmaktadır. Örneğin, bölgesel bir hükümet tarafından sponsorluk yapılan ağ programları (maddi bir nitelik), bölgedeki mevcut bilgi paylaşım ağlarının (sosyal bir nitelik) varlığına bağlıdır. Bu ise iş ağı ve bilgi paylaşımı çabasını gerektirerek yerel kültür içinde meşrulaştırılacaktır (kültürel nitelik). Böylelikle programın işleyişi, bu sosyal ve kültürel niteliklere bağlı olmakla birlikte, diğer girişimcilerle normal iş etkinliği olarak ağ kuran başarılı yeni girişimler yaratmaya yardım ederek onları güçlendirmektedir.

3. TÜRK EKONOMİ BANKASI VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI'NIN GİRİŞİMCİLİK DESTEKLERİ

Günümüzde ekonominin gelişimini sürdürmesini sağlayacak olan önemli unsurların başında girişimcilik ve yenilikçilik gelmektedir. Bu sebeple girişimcilik ekosisteminin paydaşlarının artması son derece önem teşkil etmektedir. Bu kapsamda bankacılık dünyasının girişimcilik ekosistemine olan ilgisi son yıllarda giderek daha da artmaktadır.

Birçok banka, kendi içlerinde oluşturdukları birimler ile mentorluktan hızlandırma programlarına, kuluçka merkezlerine varana kadar farklı alanlarda girişimcilik ekosistemine destekler sunmaktadır. Bu başlık altında Türk Ekonomi Bankası ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası'nın girişimcilik destekleri belirtilmektedir.

3.1. Türk Ekonomi Bankası'nın Girişimcilik Destekleri

3.1.1. Teknogirişimci Destek Paketi

Ülkemizde bankalar nezdinde desteklerin sunulmadığı girişimci topluluğa yönelik finansal ve finansal olmayan birçok ürün ve hizmet geliştirilmektedir. İşletmelerin atılım içerisinde oldukları bu dönemlerde onlara danışmanlık hizmeti sunarak destek veren Türk Ekonomi Bankası (TEB), bu desteğini de Teknogirişimci Destekleme Paketi adıyla 2012 yılında da teknogirişimcilerle buluşturmuştur. Teknogirişimcilerin küresel çapta rekabete hazır olmaları ve vizyonlarını geliştirmelerine imkan tanıyacak olan özel eğitim programlarına ağırlık verilmiştir. Gerçekleştirilen bu eğitimlerde, iş planı hazırlama, işletme yönetimi, pazarlama ve satış yönetimi, işletmelerde büyüme stratejileri gibi konularda genç girişimciler iş hayatına hazır olmaları sağlanmaktadır. 2012 yılında başta İstanbul olmak üzere, Ankara ve İzmir'de birçok eğitim programı düzenlenmiş, bini aşkın teknogirişimci adayı da bu eğitimlerden faydalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın başı çektiği Teknogirişim Zirvesi'nde, CeBIT fuarında ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) İnovasyon Haftası'nda teknogirişimcilerin hazırlamış oldukları projelerin TEB standında yer alması sağlanarak projelerin yatırımcılara tanıtılmaktadır. TEB Girişim Bankacılığı 2013 yılında ilk tanıtımını yaparak hedeflediği gruba özgün hizmet modeli ve kredi tahsis mekanizması kurulmuş, ülkedeki en kapsamlı girişim bankacılığına sahip olma yaklaşımıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

3.1.2. Girişim Evi ve Kuluçka Merkezi

Türkiye'de 2013 yılında ilk kez İstanbul'da girişimcilere danışmanlık hizmeti sunmak amacıyla TEB Girişim Evi açılmıştır. Burada görev yapan bir iş yönetimi danışmanı tüm girişimcilere ve de girişimci adaylarına fikir ve/veya projeleriyle ilgili olarak ücretsiz danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Burada girişimci ihtiyaç gereksiniminde bulunduğu konularda danışmanlık ve mentorluk hizmeti olarak her hafta gerçekleştirilen eğitimlere katılabilmektedir. TEB Girişim Evi'nin içinde yer alan Kuluçka Merkezi ise girişimcilere fiziki çalışma ortamı yaratmaktadır. Bilgisayar, yazılım, internet gibi IT altyapılarının kullanımının sağlandığı Kuluçka Merkezi'nde danışmanlık/mentorluk, iş yönetimi danışmanlığı, networking desteği, akademik destek, marka, patent, fikir tescili danışmanlık ve mali müşavirlik danışmanlık desteği gibi girişimciler için önem arz eden ek hizmetler de sunulmaktadır. E-business, bilişim ve yazılım üzerine projeleri olan girişimcilere fiziki bir çalışma ortamı sunma hedeflenerek geliştirilmiştir. 2013 yılı sonu olarak bu Kuluçka Merkezi'nden yaklaşık 50 girişimci yararlanmakta, bu sayı her geçen gün daha da artmaktadır. Girişim Evi projesinin imkanlar dahilinde çok daha fazla sayıda ile taşınması hedeflenmektedir. Bu kapsamda ilk adımı Ankara'da ODTÜ Teknokent ile yapılan

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DESTEKLERİN GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

işbirliğiyle atarak ODTÜ Teknokent içindeki Teknogirişimci Kuluçka Merkezi ile ATOM Ön Kuluçka Merkezi'nin finans çözüm ortağı olan TEB, İstanbul dışındaki girişimcilere de destek vermeye başlamıştır.

3.1.3. Girişim Bankacılığı Destekleri

TEB, Türkiye'nin en kapsamlı Girişim Bankacılığı hareketini başlatmıştır. Türk Ekonomi Bankası'nı sektörde farklılaştıran bir adım olan TEB Girişim Bankacılığı ile parlak iş fikirleri ekonomiye kazandırılmakta ve yeni başarılar imza atılmaktadır. Geleceğin KOBİ'lerini yaratmak ve bir şirketin kuruluş aşamasından büyümesine kadar geçen her zaman diliminde yanında bulunmak en büyük amaçlardandır. Türk Ekonomi Bankası girişimciliği başlıca 4 aşamada değerlendirmektedir. Bu aşamalar süresince finansal ve finansal olmayan hizmetlerle destek verilmektedir. Bu destekler aşağıda başlıklar şeklinde belirtilmiştir.

3.1.3.1. Motivasyon: Girişimci adaylarına bu süreçte tüm gerçekliğiyle ekonomik yapı aktarılarak güzel bir motivasyon oluşturup çalışmalarına start vermeleri hedeflenmektedir. Bu evrede girişimci adaylarına çeşitli anketler, eğitimler, danışmanlık hizmetleri ile destek sağlanmaktadır.

3.1.3.2. Hazırlık: Doğru bir hazırlık gerçekleştirilmemiş olunması, girişimci adaylarının işletme ömürlerinin kısa sürmesine yol açarak hedeflerine ulaşmamlarına sebep olmaktadır. Girişimci adaylarına iş planı ve iş modeli hazırlama, maliyet analizi ve fiyatlandırma hedef pazar belirleme, gibi konularda danışmanlık hizmeti verilerek işlerini en doğru bir şekilde kurmalarına destek olmaktadır.

3.1.3.3. Tüzelleşme: Girişimci adayının bireysellikten tüzelliğe geçiş yaptığı aşamadır. Bu süreçte eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilerek girişimcinin ihtiyaç duyduğu bankacılık hizmetleri sunulmaktadır. Girişimcinin sermaye oluşturmak için ihtiyaç duyduğu kredi talepleri karşılanarak faaliyetlerini sürdürmesine olanak tanınmaktadır.

3.1.3.4. Ticarileşme / Büyüme: Girişimcinin faaliyetlerini, iş hacmini büyütme aşamasında ihtiyacı olan yatırım finansmanı ve danışmanlık hizmeti Türk Ekonomi Bankası tarafından sağlanmaktadır. KOBİ'lere sunulan bu hizmetlerini finansal ve finansal olmayan ürün ve hizmetler olarak yeniden kurgulamıştır. Müşteri temsilcileri de girişimcilerin sorunlarına çözüm bulacak nitelikte eğitilmiştir. Girişimcilerin finansman ile ilgili durumlarını ele alarak kredilendirme mekanizması oluşturulmuştur. Hem KOBİ, hem de esnaf ölçeğindeki şirketlerin analizinde kullanılan yöntemlerin girişimciyi kredilendirmekte yeterli bulunmaması dolayısıyla karar alma sürecine girişimci de dahil edilmektedir. Böylece kredilendirmede girişimcinin iş fikrinin potansiyeli de kredi değerlendirme sürecinde önemli hale gelmiştir. Girişimcilerin ödeme gücünü, vade süresini göz önünde bulunduran finansman seçenekleri dolayısıyla masrafsız bankacılık işlemleri de uygulanmaktadır.

3.1.4. Melek Yatırımcılık Platformu: Ülkemizde 2013 yılında Bireysel Katılım Sermayesi Yönetmeliği uygulamaya alınmıştır. Bu süreçte "Melek Yatırımcı" imkanını müşterilerine sunan ilk banka Türk Ekonomi Bankası olmuştur (melekyatirimplatformu.com). TEB Özel Melek Yatırım Platformu varlıklarını geleneksel finansal araçlar dışındaki alanlarda değerlendirmek isteyen kişilere farklı alanlarda yatırım imkanı sunmaktadır. Ayrıca Türkiye'de Özel Bankacılık'ın kurucusu ve ilk uygulayıcısı da Türk Ekonomi Bankası'dır. Melek yatırımcıları sertifikalandırma izni de almış olan Türk Ekonomi Bankası bu hususta yabancı kuruluşlara da örnek olmuştur. Özel Bankacılık bünyesinde hem yatırımcıyı hem de girişimciyi eğiten bir ekosistem kurarak gerçekleştirdiği çalışmalar doğrultusunda BNP Paribas'a "know-how" transferi yapmaya başlamıştır.

3.2. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası'nın Girişimcilik Destekleri

3.2.1. KOBİ Destekleri

Çağdaş uluslararası bankacılık vizyonu doğrultusunda ülkemiz girişimcilerine yurt dışında da etkin ve hızlı bir biçimde hizmet sunmaya odaklanan Ziraat Bankası, faaliyet gösterdiği coğrafyalardaki müşterilerine de kapsamlı

finansal hizmetler sunmaktadır. Ziraat Bankası KOBİ'leri, gelişmekte olan ülke ekonomisinin dinamosu olarak görmektedir. KOBİ Bankacılığı alanında da rakipleri karşısında önemli rekabet üstünlüklerine sahiptir. Banka ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) arasındaki protokol ile girişimcilere kredilerde %20'lere varan oranlarda faiz indirimi ve bankacılık işlemlerinde %100'lere varan oranlarda indirim sağlanmaktadır. Ayrıca iki kurum arasında Banka'nın KOBİ'leri desteklemek adına işbirliği gerçekleştirdiği bir diğer kuruluş ise Kredi Garanti Fonu olmuştur.

3.2.2. Kadın Girişimci Destek Paketi

Ziraat Bankası, kadın girişimcilere yönelik hazırladığı Girişimci Destek Paketi ile kadınların ticari faaliyetlerini daha kolay yürütmelerini ve ticari hayatlarında daha başarılı olmalarını amaçlamaktadır. Kadın girişimcilerin ticarete yatırım ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için kredi tahsis ücretinin yarısının alınmaması, teminat mektuplarında özel komisyon, pos cihazlarında avantajlı fiyat teklifleri, kredilerde 60 aya kadar vade ve dış ticaret işlemlerinde özel fiyatlandırma gibi birçok imkan sunulmaktadır.

3.2.3. Uluslararası Kredi ve Fon Destekleri

Ziraat Bankası, KOBİ ve de daha büyük ölçekli firmaların finansmanında kullanılmak üzere uluslararası finans kuruluşlarından kaynak sağlamaya devam etmektedir. Bu kredileri sunan kuruluşlar aşağıda maddeler halinde belirtilmektedir (Ziraat Bankası, 2014: 35):

- a. Dünya Bankası Kredileri: 2013 yılında 63 milyon ABD Doları tutarındaki anlaşma ile enerji verimliği yatırımlarının finansı amaçlanmaktadır.
- b. Avrupa Yatırım Bankası Kredileri: 2016 yılında imzalanan anlaşma ile 100 milyon Avro tutarındaki kaynak işletmelerin üretim, verimlilik ve istihdam artışına katkıda bulunmaktadır.
- c. IPARD Kredisi: 2014 yılında bu yana Avrupa Yatırım Bankası kırsal kalkınma odaklı projelerini 100 milyon Avro tutarında desteklemektedir.
- d. SEP (Suudi İhracat Programı): Suudi Arabistan menşeli malların ithalatı için 2013 yılından bu yana 50 milyon ABD Doları tutarında finansman kullanılmaktadır.
- e. Alman Kalkınma Bankası Kredileri: Kırsal kesimde yer alan KOBİ'lerin kullanımına sunulan 150 milyon Avro tutarındaki kredi ile bölgelerarası gelişmişlik farkını azaltmak amaçlanmaktadır.
- f. Fransız Kalkınma Ajansı Kredileri: 100 milyon Avro'luk kaynak ile tarım sektöründe gıda işleyen KOBİ'lerin finansman gereksinimlerinin karşılanması hedeflenmektedir.
- g. Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası Kredileri: 100 milyon Avro'luk kaynak paketin hedefi, işletmelerin istihdamını artırma ve mevcut istihdamlarını koruma yetilerini artırmaktır.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde metodolojiye ilişkin alt başlıklar bulunmaktadır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmada özel ve kamu bankacılığı faaliyetleri yürüten sekiz farklı kurumun girişimcilik destekleri bakımından güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu faaliyetlerin incelenmesinde SWOT Analizi yönteminden yararlanılmıştır. SWOT analizi tekniği bir firmanın, yatırımın,

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DESTEKLERİN GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

sektörün, ülkenin ve de yerel ve bölgesel özelliklerden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönleri ile geleceğe yönelik olarak kontrol edilebilen veya edilemeyen çevre faktörlerinden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasını amaçlayan bir tekniktir. Bu bağlamda SWOT analizi uygulamacılar tarafından son yıllarda yaygın olarak kullanılan bir teknik olarak değerlendirilmektedir. Farklı ülkelerdeki çok çeşitli sektörlerde ve sektörlerdeki işletmelere yönelik SWOT analiz tekniğini kullanan çalışmalar mevcuttur (Karadeniz vd., 2007: 196).

4.2. Araştırmanın Bulguları

Kurumların artık globaldeki değişime ayak uydurması için yeni iş modelleri geliştirmesi hususunda start-up ve girişimcilerle işbirliği oluşturması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özellikle bu anlamda bankacılık sektöründe son dönemlerde işbirliklerinin arttığı görülmektedir. Bu kapsamda özel ve kamu bankacılığı faaliyetleri yürüten sekiz farklı kurumun girişimcilik destekleri bakımından güçlü yönler, zayıf önler, fırsatlar ve tehditler incelenerek aşağıda yer alan Tablo 2 ve Tablo 3'te belirtilmiştir

Tablo 2: Bankaların Girişimcilik Faaliyetleri Açısından Güçlü Yönler ve Fırsatlar

Banka Adı	Güçlü Yönler	Fırsatlar
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası	Devlet destekli güçlü finansman yapısı, uluslararası krediler ve finansal kurumlarla bağlantılar, coğrafi olarak yaygın şube ağı (Ziraat Bankası, 2014)	Özellikle tarım ve hayvancılık sektöründe kırsal kalkınmayı destekleyen girişimlere olan büyük ilgi (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2017)
Akbank	Güçlü teknolojik altyapıya sahip olması (Güney, 2017)	Teknolojik yeniliklerin bankacılık araçları kullanımına kolaylık sağlaması (Güney, 2017)
Albaraka Türk	Uluslararası bankacılıkta güçlü bir ortağa sahip olması (Albaraka, 2017)	Albaraka Garaj Startup Hızlandırma Merkezi'ndeki İnovasyon yönetimi, liderlik, pazarlama ve finans yönetimi, kullanıcı deneyimi çalışmaları (Albaraka, 2017)
Garanti Bankası	Konsolide toplam varlıkları ile Türkiye'nin ikinci en büyük özel bankası (Garanti Bankası, 2017)	Garanti Partners bünyesinde, girişimcilerin iş kurma, finansmana erişim ve pazara ulaşmasına katkıda bulunması (Tuvay, 2017)
İNG Bank	Güçlü bir Avrupa tabanına sahip dünya çapında finansal hizmetler şirketi olması (İNG Bank, 2017)	Big Bang Girişimcilik Yarışması'nda ING Bank, FinTech girişimcilerine özel ödüller sunması (Tuvay, 2017)
İş Bankası	Türkiye'de perakende ve ticari bankacılık hizmetleri sunan en büyük özel banka olması (İş Bankası, 2017)	Workup girişimcilik programında ücretsiz olarak beş takıma destekte bulunması (Tuvay, 2017)
Kuveyt Türk	Güçlü sermaye yapısı ve dinamik yönetim anlayışı (Kuveyt Türk, 2017)	Orta Doğu Bölgesi'nde artan dış ticaret (Deloitte, 2014)
Türk Ekonomi Bankası	Melek yatırım platformu, üniversiteler ve teknoparklar ile olan işbirliği (TEB, 2013)	TEB Girişim Evi'nde bulunan Kuluçka Merkezi, girişimciler için fiziksel bir çalışma ortamı yaratması (TEB, 2013)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3: Bankaların Girişimcilik Faaliyetleri Açısından Zayıf Yönler ve Tehditler

Banka Adı	Zayıf Yönler	Tehditler
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası	Halkla ilişkiler ve iletişim eksikliği (Serbest, 2014)	Piyasada ciddi rakiplerin bulunması (Serbest, 2014)
Akbank	Negatif mevduat spreadlerinin yaygınlığı (Güney, 2017)	Global resesyon riski ve likiditelerin daralması (Güney, 2017)
Garanti Bankası	Basel II normlarını etkileyen sermaye oranları (mbaskool.com)	Para biriminde devalüasyon (mbaskool.com)
İNG Bank	Dondurulan fonların marka imajını zedelemesi (mbaskool.com)	Hükümet değişimi, resesyon oluşabilecek mali krizler (mbaskool.com)
İş Bankası	Kredi derecelendirme kuruluşları tarafından notunun düşürülme ihtimalinin yüksek olması (Koç, 2016)	Siyasi çatışmalar sonrasında borsada hisse senetlerinde düşüş yaşaması (Koç, 2016)
Kuveyt Türk	Katılım Bankacılığı'nın sektördeki %5'lik pazar payına sahip olması (Abudayya, 2015)	Döviz kurundaki dalgalanmalar ve enflasyon riski (Abudayya, 2015)
Türk Ekonomi Bankası	Aktif büyüklük açısından 11. sırada yer alması (katilimdünyasi.com)	Veri kaybına yol açabilecek siber saldırılar (timeturk.com.)
Albaraka Türk	Faizsiz Bankacılık sebebiyle piyasada tüm ürünlerle rekabet edememesi (Deloitte, 2014)	Yatırımcıların katılım bankacılığı ürünleri hakkındaki bilgi eksikliği (Deloitte, 2014)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

5. SONUÇ ve ÖNERİ

Girişimciliğin geliştirilmesi için en önemli husus, sağlıklı bir girişimcilik ekosisteminin oluşturulmasıdır. Ülkemizde girişimcilik ekosisteminin sağlıklı olarak kurulabilmesinin formülü devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının aynı amaçta birleşmesine ve birbirlerine destek olmalarına dayanmaktadır. Girişimciliğin güçlenmesi ve yaygınlaşması, sağlam bir ekosistemin varlığıyla mümkündür. Girişimciliğin yaygın olduğu ülkelere baktığımızda, girişimcilik ekosistemine verilen önem ve desteğin çokluğu bir hayli dikkat çekmektedir. Bu ülkelerdeki ekosistem tecrübesi, know-how hızlıca paylaşıp, faydaya dönüşmektedir. Bu kapsamda Türkiye'de girişimcilik ekosisteminin henüz yeni şekilleniyor olması ve ekosistemin sağlıklı bir biçimde büyümesi için özel sektörün sunacağı katkı büyük önem taşımaktadır. Türk Ekonomi Bankası bu anlamda işletmelerin büyüme sürecinde danışmanlık yaparak, gelişimlerini bir adım daha ileri taşımak amacıyla 2011 yılında lanse ettiği Teknogirişimci Destekleme Paketi'ni teknogirişimcilerle buluşturmuştur. 2012 yılında teknogirişimcilerin global çapta rekabete hazır olmaları ve vizyonlarını geliştirmelerine katkı sağlayacak özel eğitim programlarına ağırlık vermiştir. 2013 yılında da TEB Girişim Bankacılığı'nı lanse ederek hedef kitleye yönelik özel bir hizmet modeli ve kredi tahsis mekanizması kurmuş olup, ülkemizin en kapsamlı girişim bankacılığı yaklaşımına sahip olunması amacıyla çalışmalar başlatmıştır. TÜBİTAK, 2014 yılında üçüncü kez açtığı 1512 Girişimcilik Aşamalı Destek Programı çağrısında ilk kez özel sektör ortaklığını TEB Girişim Bankacılığı aracılığıyla gerçekleştirmiştir.

2013 yılında ilk kez İstanbul'da girişimcilere danışmanlık hizmeti sunmak amacıyla TEB Girişim Evi açılmıştır. Burada görev yapan bir iş yönetimi danışmanı tüm girişimcilere ve de girişimci adaylarına fikir ve/veya projeleriyle ilgili olarak ücretsiz danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Burada girişimci ihtiyaç gereksiniminde bulunduğu konularda danışmanlık ve mentorluk hizmeti alarak her hafta gerçekleştirilen eğitimlere katılabilmektedir. TEB Girişim Evi'nin içinde yer alan Kuluçka Merkezi ise girişimcilere fiziki çalışma ortamı yaratmaktadır. Bilgisayar, yazılım, internet gibi IT altyapılarının kullanımının sağlandığı Kuluçka Merkezi'nde danışmanlık/mentorluk, iş yönetimi danışmanlığı, networking desteği, akademik destek, marka, patent, fikir tescili danışmanlık ve mali müşavirlik danışmanlık desteği gibi girişimciler için önem arz eden ek hizmetler de sunulmaktadır. E-business, bilişim ve yazılım üzerine projeleri olan girişimcilere fiziki bir çalışma ortamı sunma

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DESTEKLERİN GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

hedeflenerek geliştirilmiştir. 2013 yılı sonu olarak bu kuluçka merkezinden yaklaşık 50 girişimci yararlanmakta, bu sayı her geçen gün daha da artmaktadır. Bölgenin en kapsamlı girişimcilik ekosistemi buluşmalarından biri olan Startup Turkey başta olmak üzere Türk Ekonomi Bankası, girişimcilik ekosistemi dahilinde birçok organizasyona da sponsorluk desteğinde bulunmaktadır. Amerika’da Silikon Vadisi’nde ofis açmayı başarmış olan Türk Ekonomi Bankası, özellikle ülkemizde faaliyetlerini sürdürmekte olan girişimciler için de yeni yurtdışı fırsatları yaratma çalışmalarında bulunmaktadır (Yılmaz, 2015).

30.06.2018 tarihi itibarıyla Banka Aktif Büyüklük Sıralaması bakımından Ziraat Bankası, 497.5 milyar TL aktif büyüklük ile beraber şube ve çalışan sayısı olarak Türkiye’nin en büyük bankasıdır. Türk Ekonomi Bankası ise 100.6 milyar TL lik aktif büyüklük ile 11.sırada yer almaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2018). Ziraat Bankası, 2012 yılında değişim ve dönüşüm sürecinde bulunarak Banka Müşterisi Hizmet Modeli’ne geçiş sağlamıştır. Bu kapsamda müşterilerine doğru hizmetin, doğru kanaldan etkin bir biçimde verilmesini sağlamak adına Girişimci Şube segmentasyonunu tamamlayarak girişimci odaklı etkin bir hizmet anlayışı oluşturmuştur. Özellikle tarım ve hayvancılık sektörüne yönelik kırsal kalkınmayı destekleyen girişimlere büyük destekte bulunmaktadır. Ayrıca banka, 2017 yılında da uluslararası finans kuruluşlarından sağlanan kredi paketlerini kullanırmaya devam etmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmaların ışığında diğer bankacılık sektöründe faaliyet gösteren iştiraklerin de girişimcilik dünyasına ilgileri artmış, ekosistemin bir parçası olmak amacıyla çalışmalarına hız vermiştir. Bu gelişmeler dahilinde 2016 yılı Mayıs ayında Katılım Bankacılığı Girişimcilik Ekosistemi Çalıştayı yapılmıştır. Bu çalıştay sonrasında birçok katılım bankası girişimcilere nasıl yatırım yapılacağı konusunda çeşitli eğitimler almış, girişim sermayesi yatırım fonu kurmak için birçok kuruluş ilgili çalışmalara başlamıştır. Ertuğrul ve Altındal (2018) çalışmasında katılım bankalarının startup finansmanında öz sermaye sağlaması ve bu potansiyelin hayata geçirilmesine yönelik öneriler sunmuştur. Bu gelişmeler bağlamında öneri olarak sonraki çalışmalarda, özellikle katılım bankacılığının girişimcilik ekosistemindeki faaliyetleri ve destekleri kapsamlı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- ABUDAYYA, A. (2015). “Kuveyt Turk Bank”, <https://www.slideshare.net/adayyah/kuveyt-turk-bank>, 30.05.2018.
- ALBARAKA (2017). “2017 Faaliyet Raporu”, <https://www.albaraka.com.tr/assets/tr/pdf/yatirimci-iliskileri/2017-faaliyet-raporu.pdf>, 30.05.2018.
- AUDRETSCH, D.B. (2003). Entrepreneurship: A Survey of The Lirature, Entreprise Directorate General European Commission, Entreprise Papers, No.14.
- BOZKURT, Ö. Ç., KALKAN, A., KOYUNCU, O. ve ALPARSLAN, A. M. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 15(1), 230-247.
- ÇELİK, A. ve AKGEMCİ, T. (2007). Girişimcilik Kültürü ve Kobi’ler, Gazi Kitapevi, Ankara.
- ÇÖĞÜRCÜ, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 65-80.
- DELOÏTTE (2014). “Türkiye Katılım Bankacılığı”, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/financial-services/katilimbancaciligi2014.pdf>, 30.05.2018.
- ERTUĞRUL, M, ve ALTUNDAL, V. (2018). Startup Finansmanında Katılım Bankalarının Potansiyel Rolü Üzerine Bir Değerlendirme. *AKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 27-40.
- FELD, B. (2012). Startup Communities: Building an Entrepreneurial Ecosystem in Your City. New York: Wiley.
- GARANTİ BANKASI (2017), “2017 Entegre Faaliyet Raporu”, https://www.garantiinvestorrelations.com/en/images/annualreport/pdf/GBFR17_TR_hakkinda.pdf, 05.11.2018.
- GÜNEY, M. (2017). “Akbank- Pazarlama Stratejileri ve Swot Analizi”, <https://www.slideshare.net/melihguney/akbank-pazarlama-stratejileri-ve-swot-analizi-82074967>, 30.05.2018.
- ISENBERG, D. J. (2011). Introducing the Entrepreneurship Ecosystem: Four Defining Characteristics, Forbes.
- İNG BANK (2017). “2017 Faaliyet Raporu”, https://www.ingbank.com.tr/F/Documents/ING_Bank_31_Aralik_2017_Faaliyet_Raporu.pdf, 30.05.2018.
- İŞ BANKASI (2017). “Türkiye’nin Bankası 2017 Faaliyet Raporu”, <https://www.isbank.com.tr/TR/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/ozel-durum-aciklamalari/Documents/2017FaaliyetRaporu.pdf>, 08.11.2018.
- KARADAĞ, H. (2018). Girişimcilik Politika ve Stratejilerinin Girişimcilik Ekosisteminin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Doğu Asya Örneği. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 63-80.
- KARADENİZ, E., KANDİR, S. Y., & ÖNAL, Y. B. (2007). Seçilmiş Paydaşların SWOT Yöntemiyle Türk Turizm Yatırımlarını Değerlendirmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 195-205.
- KOÇ, V. (2016). “Swot Analizi, Dış Çevre Analizi, Sektör Analizi, Performans Güçleri Analizi (İş Bankası Örneği)”, https://www.academia.edu/25305909/SWOT_Analizi_Dış_Çevre_Analizi_Sektör_Analizi_Performans_Güçleri_Analizi_İş_Bankası_Örneği, 08.11.2018.

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DESTEKLERİN GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

- KUBAŞ, A. (2017). Trakya Bölgesinde Girişimcilik Ekosistemi ve Eğitimi. *Social Sciences Research Journal*, 6(4), 157-161.
- KUVEYT TÜRK (2017). “Kuveyt Türk 2017 Faaliyet Raporu”, <https://www.kuveytturk.com.tr/medium/document-file-1546.vsf>, 30.05.2018
- MASON, C., & BROWN, R. (2014). Entrepreneurial Ecosystems and Growth Oriented Entrepreneurship. Final Report to OECD, Paris. 30(1), 1-38.
- OCCSTRATEGY (2018). “Türkiye’nin Teknoloji Girişimciliği Ekosistemi”, <http://www.occstrategy.com/files/shared/TurkiyeTeknoGisimcilikEkosistem.pdf>, 08.11.2018.
- OECD (2012). Organization for Economic Cooperation and Development, Entrepreneurship at a Glance, Paris.
- OĞUZTİMUR, S. ve SEÇKİN, E. (2018). Bölgesel Gelişmede Bir Araç Olarak Girişimcilik: İl Bazında Girişimcilik Ekosisteminin Ölçümü. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 5(1), 75-89.
- ÖZKAŞIKÇI, I. (2013). Dijital Çağda Girişimcilik Ekosistemi, Butik Yayıncılık, İstanbul.
- PILINKIENE, V. & MACIULIS, P. (2014). Comparison of Different Ecosystem Analogies: The Main Economic Determinants and Levels of Impact. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 156, 365-370.
- SERBEST, M. (2014). “Swot Analizi”, <https://www.slideshare.net/muazzezserbest/swot-analizi-41527443>, 30.05.2018.
- SPIGEL, B. (2015). The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems, Entrepreneurship Theory and Practice, Forthcoming.
- TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI (2017). “Gen. Çiftçi Destek Başvurularına Yoğun İlgi”, <https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/1168/Genc-Ciftci-Destek-Basvurularina-Yogun-Ilgi>, 30.05.2018.
- TEB (2013). “2012-2013 Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporu”, https://www.teb.com.tr/upload/PDF/TEB_kss_raporu_2012_2013.pdf, 28.12.2017
- TEKİN, M. (1998). Girişimcilik: Kendi İşini Kurma ve İşletme. Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF.
- TUVAY, B. (2017). “Bankalar Girişimcilere Yeni Ufuklar Açıyor”, <http://www.ekonomist.com.tr/girisim-kobi/bankalar-girisimcilere-yeni-ufuklar-aciyor.html>, 17.01.2018.
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2018). “Aktif Büyüklüğüne Göre Banka Sıralaması”, [https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/tablolalar/1558/tablo_1-aktif_buyuklugune_gore_banka_siralaması.xls](https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikraporlar/tablolalar/1558/tablo_1-aktif-buyuklugune_gore_banka_siralaması.xls), 05.11.2018.
- TÜSİAD (2002). Türkiye’de Girişimcilik, TÜSİAD Yayınları, Ankara.
- UFUK, H. ve ÖZGEN, Ö. (2000). Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili (Ankara Örneği), Mavi Ofset, Ankara.
- VOGEL, P. (2014). Building and Assessing Entrepreneurship Ecosystems. Entrepreneurial Ecosystems and Growth-Oriented Entrepreneurship Workshop, OECD LEED Programme and the Netherlands’ Ministry of Economic Affairs.
- WENNEKERS, S., & THURIK, R. (1999). Linking Entrepreneurship and Economic Growth. *Small Business Economics*, 13(1), 27-56.
- YILMAZ, U. (2015). “Silikon Vadisi’ne Ofis Açan TEB, Melek Yatırım Çemberiyle Dünyaya Örnek Oldu”, <https://www.dunya.com/gundem/silikon-vadisinde-ofis-acan-teb-melek-yatirim-cemberiyle-dunyaya-ornek-haberi-272683>, 27.12.2017.

ZİRAAT BANKASI (2014). “2014 Faaliyet Raporu”, <https://www.ziraatbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri-ZB/finansal-bilgiler/Documents/FaaliyetRaporu2014.pdf>, 16.01.2018.

GARANTİ BANKASI (2018), Garanti Bank SWOT Analysis, Competitors & USP, <https://www.mbaskool.com/brandguide/banking-and-financial-services/4191-garanti-bank.html>, 30.05.2018.

ING GROUP (2018), ING Group SWOT Analysis, Competitors & USP, <https://www.mbaskool.com/brandguide/banking-and-financial-services/616-ing-group.html>, 30.05.2018.

TEB BANKASI (2017), TEB Özel Bankacılık Avantajları <https://www.melekyatirimplatformu.com/tr/sayfa/teb-ozel-bankacilik-avantajlari>, 27.12.2017.

TİME TURK (2011), TEB'den müşterilerine ücretsiz güvenlik yazılım programı <https://www.timeturk.com/tr/2011/12/04/teb-den-musterilerine-ucretsiz-guvenlik-yazilim-programi.html>, 30.05.2018.